
Advies

Besluit bosbehoudsbijdrage en procedure ontbossen ruimtelijk bedreigde bossen

Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing

Datum van goedkeuring	15/09/2016
Volgnummer	2016 022
Coördinator + e-mailadres	Kathleen Quick, kathleen.quick@minaraad.be
Co-auteur + e-mailadres	Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
Krachtlijnen.....	3
Procesbeschrijving.....	4
Adviestekst.....	5
1 Dossierbeschrijving.....	5
2 Bosbehoudsbijdrage.....	5
2.1 Situering en beschrijving.....	5
2.2 Aanbevelingen.....	8
3 Meest kwetsbare waardevolle bossen.....	12
3.1 Situering en beschrijving.....	12
3.2 Aanbevelingen.....	14

Krachtlijnen

De Minaraad is van mening dat bosbehoud in Vlaanderen een belangrijke uitdaging is. De boscompensatieregeling draagt hieraan bij en voorziet in drie manieren om te compenseren voor ontbossingen, met name in natura, via het storten van een bosbehoudsbijdrage¹ of via een combinatie van beide. Aan de bosbehoudsbijdrage kan een dubbele rol toegeschreven worden: regulerend en/of financierend. De Minaraad gaat ervan uit dat beide benaderingen relevant zijn, ook gegeven de ecologische compensatiefactor.

Over de wenselijke hoogte van de bosbehoudsbijdrage hebben de partners in de Minaraad verschillende standpunten ingebracht.

De Raad vraagt evenwel een evaluatie van deze regeling om de vijf jaar op basis van een aantal duidelijke criteria, evenals een overzicht van de uitgevoerde aankopen en bebossingen in de diverse planologische bestemmingen. De Minaraad vraagt tevens om te verduidelijken waarom de indexering, waarvan sprake in de bisnota, niet in het ontwerpdecreet werd opgenomen.

Inzake de toekomstige opvolging van de boscompensatieregeling verwijst de Minaraad naar de aanbevelingen van het Rekenhof en vraagt de Raad tevens voldoende aandacht voor het principe van zorgvuldigheid bij het uitvoeren van de herbebossingen.

De Minaraad vraagt of er voor de betrokken eigenaar voldoende procedurele garanties zijn en wat de gevolgen zijn indien een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan niet binnen de twee jaar voorlopig wordt vastgesteld.

De Minaraad vraagt om, conform het plan van aanpak ruimtelijke bedreigde bossen, ook in te zetten op planologische initiatieven. De Minaraad wijst hierbij ook op het belang van een gedegen opvolging van de voor advies voorliggende regeling.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing, Art. 5, stelt dat bijdrage gelijk is aan de grootte van de gelijkwaardige compenserende bebossing in m², vermenigvuldigd met 80 frank/m² (= € 1,98/m²)

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	7 juli 2016
Naam adviesvrager + functie	Joke Schauvliege, Vlaams Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw
Rechtsgrond van de adviesvraag	D.A.B.M., art.11.2.1,§1,6°
Adviestermijn	30 dagen
Samenwerking	Nvt.
Overlegcommissie	Permanente Werkcommissie Bosbeleid, Werkcommissie Open Ruimte
Vergaderingen: soort + datum	Via schriftelijke procedure

De Mineraad ontving de adviesvraag over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing op 7 juli.

De adviestermijn bedraagt 30 dagen, er werd verlenging van de adviestermijn verleend tot 2 september 2016.

Omdat dit advies niet kon worden vastgesteld op grond van een schriftelijke vaststellingsprocedure, conform art. 3.3. van het huishoudelijk reglement van de Mineraad, maakt dit dat het advies voor definitieve bekrachtiging wordt voorgelegd aan de plenaire raadszitting van 15 september.

Adviestekst

1 Dossierbeschrijving

- [1] Het te adviseren dossier betreft een voorontwerpbesluit van een viertal pagina's (met twee substantiële artikelen), vergezeld van een regeringsnota van een drietal pagina's.

Het eerste artikel strekt tot wijziging van artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod tot ontbossing, met name tot bijstelling van de hoogte van de bosbehoudsbijdragen van "80 frank/m²" naar "3,50 euro/m²".

Het tweede artikel is er op gericht om, in datzelfde besluit van 2001, een nieuwe, afzonderlijke procedure te introduceren betreffende het verlenen van afwijkingen op het verbod tot ontbossen voor van de meest kwetsbare waardevolle bossen, in uitvoering van artikel 90ter, van het Bosdecreet, dat ingevoerd werd met het decreet van 18 december 2015 houdende diverse bepalingen inzake omgeving, natuur en landbouw en energie.

Het hiernavolgende advies is tweedelig, analoog met deze twee afzonderlijke wijzigingen.

2 Bosbehoudsbijdrage

2.1 Situering en beschrijving

- [2] De rechtsgrond inzake uitvoeringsbepalingen in verband met boscompensatie is te vinden in artikel 90bis van het Bosdecreet: ontbossingen zijn in principe verboden, tenzij hier een stedenbouwkundige vergunning toe wordt verleend, al of niet na voorafgaande specifieke ontheffing.

Enmaal deze vergunning verleend, kunnen deze ontbossingen dan nog slechts doorgevoerd worden onder bepaalde voorwaarden en mits voorzien wordt in compensatie. Artikel 90 bis, §4, van het Bosdecreet voorziet in drie manieren om te compenseren voor dergelijke ontbossingen², met name in natura, via het storten van een bosbehoudsbijdrage of via een combinatie van beide. Een concreet te betalen bosbehoudsbijdrage is de resultante van een vermenigvuldiging van de concrete ontboste oppervlakte met een bij besluit vastgesteld bedrag per m².

- [3] Een eerste boscompensatieregeling werd in 1999 vastgesteld bij besluit van de Vlaamse Regering. De hoogte van de basisbosbehoudsbijdrage werd toen bepaald op 2,98 euro/m², te vermenigvuldigen met een compensatiefactor 2 ingeval de ontbossing betrekking heeft op een Europees beschermd habitatype. Over de hoogte van deze bijdrage werd in het antwoord op schriftelijke vraag nr. 160, van 30 maart 2000, gesteld

² Bosdecreet 13 juni 1990. Artikel 90bis, §4.

dat: “De bosbehoudsbijdrage zoals die op dit ogenblik geldt, moet worden gezien als de gemiddelde kostprijs op niveau van Vlaanderen om een compenserende bebossing uit te voeren. Uiteraard is hierin ook de verwerving van de grond begrepen, vermits voor de overheid die de compenserende bebossing uitvoert dit effectieve kosten zijn. De bosbehoudsbijdrage heeft een sturende betekenis om bosbehoud te stimuleren. Ze moet voldoende hoog zijn om nog sturend te kunnen zijn ten aanzien van de te realiseren meerwaarde als gevolg van ontbossing. Een sociale correctie – vrijstelling van compensatie – bij het bouwen van kleine woningen en een differentiatie afhankelijk van de biologische waarde van het te ontbossen bod lijken mij wel aangewezen³.”

Voor zover dit citaat kan beschouwd worden als verantwoording bij het besluit, kan hieruit worden afgeleid dat de oorspronkelijke bosbehoudsbijdrage een dubbele functie had, met name enerzijds financierend en anderzijds regulerend. Bovendien blijkt dat de aldus geïnde bedragen, wat het financierend karakter ervan betreft, zowel de benodigde grondverwerving als de vereiste bebossing zouden dekken.

- [4] In 2001 werd, na vernietiging van het toenmalige besluit van 1999, een nieuw besluit inzake boscompensatie van kracht⁴. Sindsdien bedraagt de basisbosbehoudsbijdrage 1,98€/m². De in het vooruitzicht gestelde uitzonderingen om sociale redenen⁵ en een verdere differentiatie inzake de ecologische waarde werden doorgevoerd⁶. Deze ingevoerde ecologische compensatiefactor varieert sindsdien van 1 (voor bossen met een lage ecologische waarde) tot en met 3 (voor habitatrichtlijnwaardige bossen). Dit maakt dat de totale kostprijs voor ontbossing op grond van dit besluit varieert van 1,98 €/m² tot 5,94 €/m².

Hierbij kan er verondersteld worden dat er feitelijk een “gemiddelde compensatiefactor” kan worden berekend, i.e. een waarde die zich situeert tussen 1 en 3. Uit het antwoord op een parlementaire vraag van 16 november 2015⁷ blijkt dat deze gemiddelde compensatiefactor berekend werd, en 1,34 zou bedragen – zonder dat echter verduidelijkt werd hoe deze berekening daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Indien hiermee wordt gerekend, bedraagt de gemiddelde bosbehoudsbijdrage op dit moment ongeveer 2,65 €/m².

- [5] Uit een recente analyse⁸ van het beschikbare cijfermateriaal, uitgevoerd door het Rekenhof, blijkt dat tot nu toe de meeste ontbossers kiezen voor het storten van een

³ Vlaams Parlement – schriftelijke vraag nr. 160 van Simonne Janssens-Vanoppen van 30 maart 2000

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing.

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing, art. 17, eerste lid: “vrijstelling van de compensatieplicht voor de eerste vijf are indien zij uitgevoerd wordt in het licht van de woningbouw op percelen kleiner dan twaalf are in zones met de bestemming woongebied in de ruime zin of in zones met een daarmee gelijk te stellen bestemming.”

⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing, art. 4, tweede lid.

⁷ Vlaams Parlement – schriftelijk vraag nr. 125 van 16 november 2015 van Bruno Tobback aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw.

⁸ Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement inzake ontbossing en compensatie, Brussel, april 2016, p. 35.

bosbehoudsbijdrage: “78% van de ontbossers kiest voor financiële compensatie, 12% voor compensatie in natura (al dan niet gecombineerd met betalen bijdrage) en 10% was vrijgesteld van compensatie.”

- [6] Het rapport van het Rekenhof⁹ en het activiteitenverslag van de Inspectie van Financiën¹⁰ vermelden tevens dat deze ontvangen bosbehoudsbijdragen op dit moment niet volstaan om voldoende compensatiegronden aan te kopen. Het rapport van het Rekenhof geeft in de samenvatting een overzicht van de stand van zaken: “In de periode 2000-2014 diende in totaal 3.860 ha te worden herbebossed: 1.520 ha via compensatie in natura en 2.340 ha via financiële compensatie (de zogenoemde bebossingsopdracht van het fonds). In de periode 2002-2014 registreerde het Bossencompensatiefonds 46,9 miljoen ontvangsten. Tot nog toe werd daarvan 25,5 miljoen euro (54,4%) gebruikt om 704 ha terreinen voor herbebossing aan te kopen, dat is 30% van de bebossingsopdracht. Aangezien al 54,4% van het fonds is aangewend voor aankoop en gesubsidieerde aankopen, zal het beschikbare saldo ruim onvoldoende zijn om de bebossingsopdracht volledig uit te voeren.”¹¹

Het activiteitenverslag van de Inspectie van Financiën stelt dat het huidige bedrag, met name 1,98€/m², reeds werd vastgelegd in het begin van de jaren 2000, dat dit sindsdien niet meer werd aangepast aan de evoluerende grondprijzen en derhalve dus niet meer volstaat om eenzelfde oppervlakte aan te kopen voor bebossing.¹²

- [7] Uit het antwoord op de hoger vermelde parlementaire vraag van 16 november 2015 blijkt tevens dat de gemiddelde prijs per hectare, van gronden die van 2012 tot en met 2014 werden aangekocht met het oog op bebossing, 62.653 €/ha (zijnde 6,26 €/m²) bedraagt. Deze gemiddelde aankoopprijs werd berekend met inbegrip van de eindpachtvergoedingen. Even verder in dit antwoord wordt gesteld dat, indien men de dure randstedelijke gronden buiten beschouwing, laat, de gemiddelde kostprijs voor een compenserende bebossing circa 2,79€/m² bedraagt. Uit dit antwoord is niet af te leiden of dit gemiddelde over alle jaren heen werd berekend of enkel over de voorbije vier jaar.

Een eigen berekening, gebaseerd op de cijfers uit een bijlage bij een parlementaire vraag uit 2016¹³ levert op dat de gemiddelde aankoopprijs van gronden voor herbebossingsoperaties tussen 2005 en 2015 (ook inclusief alle kosten en eindpachtvergoedingen) 3,98€/m² zou bedragen.

In ditzelfde antwoord wordt tevens gesteld dat de gemiddelde kostprijs voor bebossing (terreinvoorbereiding, plantsoenaankoop, plantkost, inboeten en wildbescherming) 0,5

⁹ Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement inzake ontbossing en compensatie, Brussel, april 2016.

¹⁰ Interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën, Activiteitenverslag 2015, maart 2016, p.22: “Gevolg is dat de ontbosser vandaag slechts een fractie betaalt van de kostprijs die de Vlaamse overheid nodig heeft om diezelfde oppervlakte aan te kopen voor bebossing.”

¹¹ Verslag van het Rekenhof, april 2016, p. 8.

¹² Interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën, maart 2016, eveneens p. 22.

¹³ Vlaams Parlement – schriftelijke vraag nr. 325 van 21 januari 2016 van Lydia Peeters aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw.

€/m² bedraagt. Dit is dus een beperkt aandeel in de totale bebossingskost (samen genomen ongeveer 4,5€/m²).

- [8] Met de voorgelegde regeling wordt de basisbosbehoudsbijdrage verhoogd naar 3,50 €/m². De gedifferentieerde ecologische compensatiefactor blijft behouden. Dit maakt dat het totale compensatiebedrag na goedkeuring van dit besluit kan schommelen tussen 3,5 €/m² (factor 1) en 10,5 €/m² (factor 3). Voor zover ook in de toekomst met een gemiddelde compensatiefactor van 1,34 (zie §3) kan worden gerekend, betekent dit dat de gemiddelde bosbehoudsbijdrage feitelijk ongeveer 4,69 euro/m² zal bedragen.
- [9] In het ontwerpbesluit wordt niet voorzien in een indexering van het bedrag. In de bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering staat evenwel: *“Eveneens wordt naar aanleiding van recente doorlichtingen en evaluaties van het boscompensatiemechanisme een aanpassing en indexering voorgesteld van het basisbedrag voor het bepalen van de bosbehoudsbijdrage.”* In het vervolg van deze bisnota, bij de artikelsgewijze bespreking, wordt de indexering niet meer vermeld. In de brief met het begrotingsakkoord wordt gesteld dat er *“een aanpassing en indexering wordt voorgesteld van het basisbedrag voor het bepalen van de bosbehoudsbijdrage.”*

2.2 Aanbevelingen

- [10] De Minaraad is van mening dat bosbehoud in Vlaanderen een belangrijke uitdaging is. Bomen en bos dragen niet alleen bij aan het behoud van biodiversiteit, maar hebben ook positieve effecten op de algemene gezondheid van mensen¹⁴. De Raad heeft tevens al gewezen op de rol van bossen inzake koolstofopslag in het kader van het behalen van de klimaatdoelstellingen¹⁵.

Daarnaast wenst de Raad te verwijzen naar de beleidsnota Omgeving¹⁶ waarin onder andere het volgende staat vermeld inzake bos in Vlaanderen, p.12: *“Een openruimtenetwerk van landbouw, natuur en bosgebieden levert ook voor steden vitale ecosysteemdiensten zoals nutriëntregulatie, zoetwatervoorziening, waterberging, klimaatregulering, biodiversiteit en grondstoffen- en voedselproductie.”*, p.13: *“In Vlaanderen blijkt het bestaande netwerk van natuur- en bosgebieden ontoereikend om het verlies van plant- en diersoorten te voorkomen.”*, p.52: *“Door groene investeringen maken we ook de randstedelijke gebieden in Vlaanderen meer leefbaar. Als trekker, ondersteuner of facilitator realiseert het ANB via geïntegreerde projecten stads(rand)bossen, en groenpolen.”* en *“Voor een aantal (Europese) natuurdoelen is ook een inzet nodig buiten SBZ’, zoals voor boshabitats en voor de leefgebieden van bepaalde planten- of diersoorten.”*

¹⁴ Aertsens et al. 2012. Daarom groen! Waarom u wilt bij groen in uw stad of gemeente. Studie uitgevoerd in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos.

¹⁵ Advies 2016|012 van de Minaraad naar aanleiding van de adviesvraag van het Vlaams Parlement inzake het te voeren klimaatbeleid van 2 juni 2016, p.33, p. 35 en p. 37-43.

¹⁶ Beleidsnota Omgeving. 2014-2019. Een maatschappelijk gedragen en geïntegreerd omgevingsbeleid voor een kwaliteitsvolle leefomgeving. VR 2014 2410 MED.0421/10, p.12, p.13,

[11] Gegeven enerzijds de gemiddelde financieringslast van herbebossing, zoals die blijkt uit de eigen berekening, en anderzijds het bedrag dat feitelijk zal voortvloeien uit de regeling die nu voor advies voorligt (zie §7 en §8, met name resp. €4,5€/m² en 4,69€/m²), hebben de verschillende partners in de Minaraad volgende opmerkingen met betrekking tot de hoogte van de bosbehoudsbijdrage:

Boerenbond, Voka, Unizo, Landelijk Vlaanderen:

Voka, Unizo, Boerenbond en Landelijk Vlaanderen vinden het evident dat er bij de bepaling van de hoogte van de bosbehoudsbijdrage wordt rekening gehouden met de verwervingskost voor compensatiegrond. Het is evenwel niet correct ervan uit te gaan dat die verwervingskost volledig moet doorgerekend worden. De overheid gebruikt de middelen immers om een deel van zijn eigen beleidsdoelstellingen te realiseren. Zo worden er zeer dure gronden aangekocht voor de realisatie van stadsrandbossen. Op die manier dragen de middelen van het boscompensatiefonds bij aan de realisatie van bos met een hogere maatschappelijke meerwaarde. Het is niet aan de ontbosser om ook die meerwaarde mee te financieren.

Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu, ACV, ACLVB, ABVV en Landelijk Vlaanderen:

Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu, ACV, ACLVB, ABVV en Landelijk Vlaanderen vinden het positief dat de Vlaamse Regering het advies van het Rekenhof en de Inspectie van Financiën volgde door de bosbehoudsbijdrage te verhogen tot 3,5 euro/m².

Dit bedrag is echter ontoereikend om een volwaardige compensatie te voorzien. Dit bedrag dekt immers niet in alle gevallen de volledige kost van de aankoop van de compensatiegronden en al zeker niet de bebossing die nodig zal zijn om tot een volwaardig bos te komen.

De organisaties stellen vast dat de voorgestelde verhoging van het te betalen bedrag nog steeds te laag is om de gemiddelde financieringslast van herbebossing te dragen.

Volgende organisaties onthouden zich bij deze standpunten: Hubertus Vereniging Vlaanderen, VVSG, en v.z.w. OECO.

De Raad wenst daarbij op te merken dat er in de bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering¹⁷ wordt gesteld dat: “ naar aanleiding van recente doorlichtingen en evaluaties van het boscompensatiemechanisme een aanpassing en indexering wordt voorgesteld van het basisbedrag voor het bepalen van de bosbehoudsbijdrage.” Hoe men tot het voorgestelde bedrag komt, wordt evenwel niet verder toegelicht. De Raad meent dat volgende elementen in beschouwing moeten worden genomen bij het bepalen van dit bedrag: (1) de basisbedoeling van het systeem van de bosbehoudsbijdrage (zie bespreking onder §3), (2) de aankooprijzen van de gronden die ingezet zouden worden voor bebossing en (3) kost van de bebossingsoperaties zelf.

¹⁷ Bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering. VR2016 0107 DOC.0676/1BIS, p.1.

Met betrekking tot de aankoopprijs van de grond heeft de Raad zich gebogen over de vraag of hierbij het volledige bedrag van de aankoop de basis moet vormen van de prijsbepaling. Gezien er hierover verschillende meningen bestaan, vraagt de Raad om in de bisnota op te nemen waarop men zich baseerde bij het vastleggen van het voorgestelde bedrag.

De Raad vraagt tevens een vijfjaarlijkse rapportage over de evaluatie van deze regeling op basis van een aantal duidelijke criteria, waaronder bijvoorbeeld de evolutie van de grondprijzen en de ligging van de aangekochte en beboste gronden ten opzichte van de afstand tot de centrumsteden. De Raad meent dat deze rapportage ook een overzicht van de uitgevoerde aankopen en bebossingen in de diverse planologische bestemmingen moet bevatten.

- [12] De Minaraad merkt op dat er in de bis-nota aan de Vlaamse Regering en de brief met het begrotingsakkoord sprake is van een indexering van de bosbehoudsbijdrage. De Minaraad vraagt om te verduidelijken waarom deze niet in het ontwerpbesluit werd opgenomen.
- [13] Inzake de toekomstige opvolging van de boscompensatieregeling verwijst de Minaraad naar de aanbevelingen van het Rekenhof, vooral inzake de boekhoudkundige afwikkeling en opvolging¹⁸, met name het volledig en juist registreren van de dossiergegevens alsook de interne uitwisseling er van en de nodige controle en handhaving bij de verdere afwikkeling, alsook naar het verslag van de gedachtewisseling over dit rapport in het Vlaams Parlement¹⁹. Tevens vraagt de Raad voldoende aandacht voor het principe van zorgvuldigheid bij het uitvoeren van de herbebossingen.
- [14] Aansluitend bij het principe van zorgvuldigheid bij het uitvoeren van de herbebossingen, wensen de partners in de Minaraad tevens een kanttekening te maken bij het gegeven dat compensatie in natura verplicht is bij ontbossingen van meer dan 3ha.

Standpunt Voka, Boerenbond en Unizo:

Sinds het besluit van de Vlaamse Regering van 5 september 2014 moeten ontbossingen van meer dan 3 ha in natura gecompenseerd worden. Dit geldt ook voor gefaseerde aaneensluitende ontbossingen door eenzelfde initiatiefnemer. Gelijktijdig werd de compensatiefactor voor ontbossingen van Europees te beschermen (bos)habitat verhoogd, nl. tot een factor 3 (de hoogst mogelijke factor was daarvoor 2). Probleem is echter dat het aanbod van gronden ontoereikend is. Er worden eenvoudigweg te weinig gronden beschikbaar gesteld om te bebossen. Initiatiefnemers moeten daarom zelf intensief op zoek gaan naar grond. De Vlaamse overheid richtte dan wel een website op

¹⁸ Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement inzake ontbossing en compensatie, Brussel, april 2016, p. 61.

¹⁹ Vlaams Parlement. Verslag van de gedachtewisseling over het verslag van het Rekenhof. 37-D (2015-2016) – Nr.2., p.6: *“Wat de financiële compensatie betreft, is het onzeker of het ANB alle te ontvangen bosbehoudsbijdragen volledig, correct en tijdig registreert. Of de verschuldigde bosbehoudsbijdragen ook werden betaald, kan dus niet met zekerheid worden gesteld. Daartoe ontbreken voldoende beheersmaatregelen vanuit de centrale dienst, geïnformaliseerde koppelingen tussen de informatie-systemen (postregistratiesystemen in de provinciale diensten, ontbossingsdata-bank en OraFin) en een administratief organisatieproces op provinciaal niveau met voldoende aandacht voor functiescheidingen en risicobeheersing. Het is dan ook raadzaam dat het ANB zorgt voor een betere uitwisseling en controle van de dossiergegevens.”*

www.boscompenseren.be om vraag en aanbod in kaart te brengen, maar deze biedt duidelijk maar een zeer beperkt aantal gronden aan. Initiatiefnemers doorlopen dan ook een ware lijdensweg in de zoektocht om voldoende gronden te vinden om zo de gewenste totaaloppervlakte bijeen te schrapen. Dat leidt in de meeste gevallen tot een opsomming van kleinere percelen die afzonderlijk bebost kunnen worden. Deze werkwijze van compensatie in natura maakt dat nieuwe bebossing chaotisch gebeurt zonder enige overkoepelde visie. In plaats van in te zetten op grote, robuuste bossen, wordt een beleid gepromoot om allerlei kleine percelen te bebossen die de naam van bos amper waard zijn. Dit leidt tot nieuwe versnipperde zonevreemde bossen en dus bebossingsinitiatieven op plaatsen waar dit niet of minder gewenst is. Aldus blijkt duidelijk dat het systeem van verplichte compensatie in natura niet werkt.

Boerenbond en Voka en Unizo pleiten er dan ook voor dat teruggekeerd wordt naar de oude regeling waardoor compensatie (ook bij ontbossing > 3ha) ook financieel kan gebeuren door een bosbehoudsbijdrage te storten in het Bossencompensatiefonds. De Vlaamse overheid (ANB / VLM) staat dan zelf in voor de compenserende bebossing en kan daarvoor beroep doen op het decreet landinrichting dat een breed inzetbare instrumentenkoffer aanbiedt om oplossingen op maat te bieden voor allerhande projecten. Aanvullend wensen Boerenbond, Unizo en Voka te benadrukken dat het weinig tot geen vertrouwen heeft in een systeem waarbij consulenten (buiten de overheid) de ontbosser zouden bijstaan in de zoektocht naar grond. Dat impliceert immers nog steeds dat het probleem ten onrechte wordt doorgeschoven naar de initiatiefnemer. Bovendien bestaat het reële gevaar dat deze “consulenten” zich naargelang hun appreciatie van het project hun medewerking wel of niet verlenen.

Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu, ACV, ACLVB en ABVV

Het Rekenhof heeft zekerheid kunnen bekomen over minder dan 20% van de via het financiële compensatiemechanisme te compenseren oppervlakte, en ook bij de compensatie in natura is er een ernstige achterstand vastgesteld. Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu, ACV, ACLVB en ABVV delen de bezorgdheden van Boerenbond, VOKA en Unizo dat de compensatie in natura momenteel niet naar behoren werkt, maar zijn niet akkoord met de voorgestelde oplossingsrichting.

De afschaffing van de verplichte compensatie in natura indien meer dan 3 ha ontbost zou worden, zou immers niet leiden tot (1) behoud van het bosareaal en (2) een betere compensatieregeling aangezien ook de financiële compensatie momenteel niet tot goede resultaten leidt, namelijk het behoud van het bosareaal. Het afschaffen van deze regeling zou daardoor leiden tot nog meer bosverlies in Vlaanderen.

Het lijkt aangewezen om de bestaande mechanisme te optimaliseren. Wij vragen dan ook dat de Vlaamse Regering een actieplan ontwikkelt om de hoog opgelopen achterstand in boscompensatie opnieuw in evenwicht te brengen, zowel op vlak van financiële compensatie als compensatie in natura. Dit actieplan moet de volgende elementen bevatten:

- *Betere begeleiding van personen of bedrijven die moeten compenseren door het opnieuw invoeren van bos(uitbreiding)teams bij ANB*
- *Activeren van gronden om boscompensatie op uit te voeren – indien deze gronden niet ter beschikking zijn zou er in principe niet ontbost mogen worden omdat de compensatie dan niet verzekerd is*
- *Geen beperking in bestemmingen in vergelijking met het BVR boscompensatie art. 4 §3. Het veldwetboek garandeert immers dat ook in andere bestemmingen door middel van een vergunning het nodige draagvlak wordt aangetoond.*

Landelijk Vlaanderen

Landelijk Vlaanderen kan zich vinden in de terugkeer naar de oude regeling waarbij geen verplichting bestaat om boven 3 ha in natura te compenseren en waarbij de bestaande of adhoc overheidsinstrumenten worden gebruikt om de compensatie ook projectmatig te laten uitvoeren met middelen van het compensatiefonds naast de gebruikelijke compensatie in natura. Voor effectiviteit en gelijkberechtiging moeten niet enkel aankopen van gronden voor bebossing gesubsidieerd worden via het fonds maar evengoed de kapitaalschade bij aanwending voor bebossing van gronden reeds in eigendom.

Daarbij moet aandacht worden gegeven aan de subsidiering van de bebossingactie zelf vanuit het fonds zonder dan daarvoor de reguliere PDPO subsidies die andere doeleinden hebben voor andere actoren aan te spreken.

Het inschakelen van consultants moet gepaard gaan met een duidelijk kader, taakstelling, actieprogramma en prioriteiten.

Volgende organisaties onthouden zich bij deze standpunten: Hubertus Vereniging Vlaanderen, VVSG, en v.z.w. OECO.

3 Meest kwetsbare waardevolle bossen

3.1 Situering en beschrijving

- [15] De opmaak van een plan van aanpak voor de ruimtelijk bedreigde bossen werd opgenomen in het regeerakkoord van 2009-2014²⁰. Dit werd ook verder geconcretiseerd in de beleidsnota Leefmilieu, met name: *“Tenslotte moet voor de zonevreemde bebossing een visienota en een concreet plan van aanpak worden uitgewerkt De focus ligt op de meest waardevolle bossen”*. Hiertoe werd aan Grontmij een opdracht uitbesteed en in 2012 werd deze opgeleverd. Hierin werd een overzicht van alle “zonevreemde bossen” opgenomen en werden verschillende oplossingsporen voorgesteld. De Vlaamse Regering keurde op basis hiervan op 31 januari 2014 een plan van aanpak goed inzake de ruimtelijk bedreigde bossen²¹. Hoofcomponenten van dit

²⁰ Regeerakkoord 2009-2014. Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden, doorbraak 6: *“We maken ook werk van het in kaart brengen van de zonevreemde bebossing en herbestemmen de bossen waar dat nuttig en mogelijk is.”*

²¹ VR 2014 3101 DOC.0147/1

plan zijn: (1) het aanscherpen van het mechanisme van de ontheffing op het verbod tot ontbossen, (2) bescherming van de meest waardevolle bossen door herbestemming ervan, (3) ondersteuning van lokale besturen met een omzendbrief.

- [16] Om een bijkomende bescherming (in afwachting van een mogelijke herbestemming) te voorzien voor de meest waardevolle en meest kwetsbare bossen werd op 18 december 2015 een nieuw artikel 90ter in het Bosdecreet ingevoegd. Dit artikel voorziet in een rechtsgrond voor het bijkomend beschermen van de meest waardevolle, ruimtelijk bedreigde bossen via het opmaken en vaststellen van een kaart op perceelsniveau. Ontbossing van de bossen die op deze kaart aangemerkt zijn, is verboden, tenzij mits het bekomen van een afwijking. In de motivering wordt gesteld dat de in de conceptnota voorgestelde maatregel van herbestemmingen in de praktijk gaat over langdurige trajecten, waardoor een aanvullende bescherming voor deze toplaag gewenst is.
- [17] Op 3 juni 2016 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het besluit met de voorlopige vaststelling van de ontwerpkaart met de meest kwetsbare waardevolle bossen (in uitvoering van het Bosdecreet, art.90ter, §1). Na advies van de Raad van State, zal deze kaart definitief worden vastgesteld. Tien dagen na de publicatie van dit besluit in het Belgisch Staatsblad zal dan ook het ontbossingsverbod voor de bossen, aangeduid op de kaart, in werking treden.
- [18] In het totaal is ongeveer 35% van alle Vlaamse bossen ruimtelijk bedreigd. Op dit moment betreft de totale oppervlakte van de meest kwetsbare, ruimtelijk bedreigde bossen op de kaart ongeveer 12 300 ha. Rekening houdend met de in het rapport van Grontmij gebruikte data voor deze berekening, gaat het dus over ongeveer 7% van de totale Vlaamse bosoppervlakte en ongeveer 19% van de totale oppervlakte ruimtelijk bedreigde bossen²².

De verdeling van deze meest kwetsbare, waardevolle bossen volgens provincie en ruimtelijke bestemmingscategorie²³ wordt in de onderstaande tabel weergegeven.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	TOTAAL
Wonen	788,46	436,60	178,42	298,09	73,41	1774,98
Recreatie	918,46	441,94	135,08	37,78	87,99	1621,25
Landbouw	2902,88	1474,91	1280,75	1706,58	190,83	7555,95
Industrie	107,92	319,50	67,96	23,57	2,37	521,32
Overig	434,34	221,04	115,93	67,20	22,09	860,60
TOTAAL	5152,06	2893,99	1778,14	2133,22	376,69	12334,10

²² Cijfers gebaseerd op studie van Grontmij

²³ Website agentschap natuur en bos (<https://www.natuurenbos.be/pers-nieuws/nieuws/feiten-over-de-bescherming-van-de-meest-kwetsbare-waardevolle-bossen-vlaanderen>), geraadpleegd op woensdag 6 juli

- [19] Met het voorliggende ontwerpbesluit wordt voorzien in een te volgen procedure voor het bekomen van een afwijking van het ontbossingsverbod eenmaal de kaart definitief is vastgesteld.

3.2 Aanbevelingen

- [20] De Vlaamse Regering beslist met de inwerkingtreding van dit besluit dus over het al dan niet toestaan van ontbossing met betrekking tot 7% van de Vlaamse bosoppervlakte (zie §18). In de andere gevallen beslist ofwel de lokale overheid over het al dan niet toekennen van een stedenbouwkundige vergunning na voorafgaand advies van het ANB ofwel de administrateur-generaal van het ANB wanneer het een ontheffing van het verbod op het toekennen van een stedenbouwkundige vergunning betreft.

Standpunt Voka, Boerenbond, Unizo

In het kader van administratieve vereenvoudiging vragen Voka, Boerenbond en Unizo of de ontheffing verleend door de minister van het verbod op het toekennen van een stedenbouwkundige vergunning, niet meteen gelijkgeschakeld kan worden met een stedenbouwkundige vergunning zodat de aanvrager geen twee afzonderlijke procedures moet doorlopen.'

- [21] Artikel 90ter, §7, zesde lid, van het Bosdecreet bepaalt enkel dat de Vlaamse Regering ertoe verplicht is om binnen de twee jaar een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan voorlopig vast te stellen indien ze besluit dat de afwijking niet kan worden toegestaan. De Minaraad vraagt of hiermee voldoende procedurele garanties voor de betrokken eigenaar zijn voorzien²⁴ en wat de gevolgen zijn indien een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan niet binnen de twee jaar voorlopig wordt vastgesteld.
- [22] In de motivering bij de invoeging van artikel 90ter²⁵ in het Bosdecreet²⁶ wordt vermeld dat *“De opmaak en vaststelling van deze kaart geen eindpunt is. Het is en blijft de ambitie om via RUP's deze sectorale bescherming te bevestigen.”* De Minaraad vraagt tevens om, conform het plan van aanpak ruimtelijk bedreigde bossen, ook in te zetten op planologische initiatieven.
- [23] De Minaraad is van mening dat de manier van formulering van artikel 16/2 van het voorontwerpbesluit niet logisch is. In art.16/2, tweede lid, wordt een eerste voorwaarde vermeld waaronder de Vlaamse Regering een gunstige beslissing kan nemen en in een derde lid volgen er nog twee andere voorwaarden. Deze zouden beter samen worden behandeld in een alinea.
- [24] In de tekst van het ontwerpbesluit is er sprake van *“privaat belang”*. In de bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering wordt dit *“particulier belang”*. De Minaraad is van

²⁴ De voorziene procedure voorziet immers niet in een beroepsmogelijkheid indien de afwijking niet wordt toegestaan, uitgezonderd voor de Raad van State. Daarbij komt dat, met de gevolgde procedure tot bepaling van de betrokken bossen (de kaart met de toplaag), er geen openbaar onderzoek plaats heeft gevonden.

²⁵ Vlaams Parlement, 1 december 2015. Amendementen op het ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen inzake omgeving, natuur en landbouw en energie. 459. Nr. 3

²⁶ Wijziging van het Bosdecreet via het Verzameldecreet van 18 december 2015

mening dat het gebruik van verschillende termen aanleiding kan geven tot misverstanden. Daarnaast meent de Raad dat de passage “, en waarbij het louter private belang overschreden wordt.” in het tweede lid van artikel 16/2 van het besluit overbodig is, gezien er eerder in deze tekst al wordt gesteld dat dient te worden aangetoond dat de aangevraagde bebossing te verantwoorden is in functie van het algemeen belang. Indien deze passage niet wordt geschrapt, vraagt de Raad of de term “*privaat belang*” de juiste term is en om alleszins te verduidelijken dat deze verantwoording voor iedereen geldt (bedrijven, verenigingen, overheden, burgers, ...).

- [25] De Minaraad wil tevens ook wijzen op het belang van een gedegen opvolging van de voor advies voorliggende regeling. De Minaraad stelt voor om een vijfjaarlijkse rapportage aan Vlaamse Regering te voorzien inzake de ontbossingsdossiers die onder deze regeling vallen.